

майже 40 до 280 особин/ км². В усіх вікових категоріях за щільністю домінує жовтоголовий королік, поряд з яким у молодняках співдомінує московка, середньо-вікових і стиглих лісах – чиж і чубата синиця. За походженням переважають птахи європейського типу фауни, частка яких з 90 % у незімкнутих лісових культурах зменшується до 77 % у стиглих лісах, а сибірського – з 9 зростає до 15 %. Біомаса і кількість трансформованої енергії з 0,4 кг/км² і 0,6 тис. ккал/добу×км² зростають до 6 кг/км² і тис. ккал/добу×км².

Література

1. Кузякин А.П. Зоогеография СССР// Уч. зап. Моск. пед. ин-та им.Н.К.Крупской. – 1962. – 109 с.
2. Кузякин А.П. Биогеография СССР// Уч. зап. Моск. пед. ин-та им.Н.К.Крупской. – 1962, вып. 1. – С. 3-182.

УДК 630* 187

П.Я. Слободян – УкрНДізірліс

ОСЕРЕДКИ ВСИХАННЯ ЯЛИНИ СКОЛІВСЬКИХ БЕСКИДІВ У РІЗНИХ ТИПАХ ЛІСУ

Розподіл площ осередків всихання ялиників по типах лісу в Бескидах представлений на прикладі Сколівського державного лісгосподарського підприємства. Він вказує на те, що всихання ялини має масовий характер, а його інтенсивність не пов'язана з типами лісу. Поряд з цим, нами встановлено залежність поширення осередків всихання від типів лісорослинних умов.

P.Y. Slobodjan – UMFRI

Center of Skolivsky Beskydy spruce drying up in different types of forest

Skoly State Forestry Enterprise is cite as an example of drying up centers distribution according to forest types of Beskydy. It point out that Spruce drying up is mass phenomena and its intensity doesn't relate to forest to types. As the same time, we determine spreading of up centers on depending on types of geographical conditions.

Розташовуючись від західного до східного кордону Бескидів, Сколівські Бескиди займають площу близько 1200 км² з досить розсіченим рельєфом, з глибокими базами ерозії. З північної сторони Сколівських Бескидів по руслу р. Стрий проходить границя Верхньодністровських Бескидів, а з південної по лінії Турка-Славськ – Стрийсько-Сянської Верховини. Поздовжні хребти мають висоту 1000-1350 м н.р.м. Переважають середньоглибокі буроземні ґрунти. Клімат прохолодний, з сумою активних температур від 1200-1300 до 1800-1900 °С і сумою річних опадів до 1200 мм.

На території Сколівських Бескидів знаходиться ряд важливих лісгосподарських підприємств, що охоплюють близько 81,4 % їх площі. Станом на початок 1999 р. тут нараховувалось 7 держлісгоспів, у т.ч. один військовий, 26 лісництв Львівського державного лісгосподарського об'єднання "Львівліс" і Івано-Франківського обласного управління лісового господарства, 885 кварталів загальною площею 97643 га. Найбільшу площу району займає Сколівське державне лісгосподарське підприємство (22 %).

Найбільші площі Сколівського ДЛГ займають ялина європейська (15284,7 га) та бук лісовий (13203,2 га), які охоплюють 85 % покритих лісом земель. Недостатньо розповсюджена ялиця біла – 2713,2 га, що становить всього 8 % від загаль-

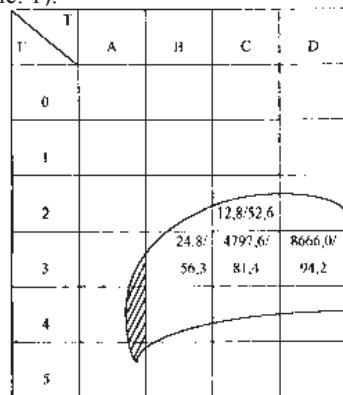
ної лісової площі. Розбалансованість у розповсюдженні основних лісоутворюючих порід на території держлісгоспу пояснюється неправильним веденням лісового господарства у минулому, яке орієнтувалося на монодомінантне вирощування ялинових культур для потреб деревообробної та целюлозно-паперової промисловості.

Сколівські Бескиди відзначаються значним різноманіттям у типологічному відношенні, де нараховується не менше ніж 24 типи лісу (50 % від загальної кількості) представлених тією чи іншою мірою ялиновими деревостанами, що становить 30,8 % від усіх виділених в Карпатському регіоні типів лісу. Площа згаданих насаджень в Сколівському держлісгоспі становить понад 15,2 тис. га, або майже половину покритих лісом земель. Найбільш представлені ялиною волога буково-ялицева смережина – більше 3,4 тис. га, волога смереково-букова яличина – більше 3,2 тис. га, волога буково-ялицева смережина – 2,3 тис. га та волога смереково-ялицева бучина – 2,2 тис. га. У названих типах лісу склалися сприятливі умови для проростання ялини. Проте, тут же сумарна площа осередків всихання найбільша і перевищує 11 тис. га, що свідчить про дуже високий відсоток всихаючих деревостанів, який становить здебільшого 78,9-99,7 %. Необхідно відзначити, що високий ступінь всихання ялини характерний для переважної більшості типів лісу, де зростає дана деревна порода (табл. 1).

Табл. 1. Розподіл осередків всихання ялиників Сколівського ДЛГ по типах лісу

№ п/п	Тип лісу	Площа, яку займає тип лісу, га		Площа осередків всихання, га	Інтенсивність всихання по ялині, %
		разом	в т.ч. по ялині		
1	В ₃ -См	49,7	11,6	9,1	78,5
2	В ₃ -кСм	42,8	36,2	15,7	43,4
3	С ₂ -гБк	173,3	1,8	1,8	100,0
4	С ₂ -бк-яцСм	15,9	0,9	0,2	22,2
5	С ₂ -см-яцБк	38,7	23,9	10,8	45,2
6	С ₃ -Бк	1526,7	255,5	195,3	76,4
7	С ₃ -См	404,3	304,1	264,5	86,9
8	С ₃ -д-бкЯц	382,6	138,1	92,9	67,2
9	С ₃ -яц-бкСм	362,7	328,4	203,5	61,9
10	С ₃ -яцД	10,0	10,0	10,0	100,0
11	С ₃ -гД	152,4	6,5	1,5	23,0
12	С ₃ -бкД	91,7	7,8	2,4	30,8
13	С ₃ -см-яцБк	3822,9	817,4	802,3	98,2
14	С ₃ -бк-яцСм	2768,0	2360,1	1864,1	78,9
15	С ₃ -см-бкЯц	2553,4	1709,6	1343,9	78,6
16	С ₃ -г-яцБк	74,1	30,8	17,2	55,8
17	Д ₃ -бк-яцСм	3743,1	3477,1	3353,7	96,4
18	Д ₃ -см-бкЯц	5760,1	3215,7	2838,8	88,2
19	Д ₃ -яцБк	2412,1	161,1	132,6	82,3
20	Д ₃ -гБк	1016,3	28,7	22,2	77,4
21	Д ₃ -Бк	2702,0	57,2	46,6	81,5
22	Д ₃ -см-яцБк	4168,6	2242,9	2235,5	99,7
23	Д ₃ -г-яцБк	97,3	38,4	34,1	88,8
24	Д ₃ -г-бкЯц	2,5	2,5	2,5	100,0
Всього		32371,2	15266,3	13501,2	81,6

Таким чином, ми бачимо, що всихання ялини у Сколівських Бескидах має масовий характер, а його інтенсивність не пов'язана з типами лісу. Поряд з тим важко не помітити, що осередками всихання охоплено 4 типи лісорослинних умов, а саме: В₃ – вологий субір, С₂ – свіжий сугруд, С₃ – вологий сугруд, D₃ – вологий груд. Залежність від них розміру площ розповсюдження та інтенсивності всихання незаперечна (рис. 1).

– границя екологічного ареалу ялини у межах Українських Карпат
– характерна кліматична домішка

Рис. 1. Схема всихання ялини залежно від екологічних умов, га/ %

Як видно з класифікаційної (едафічної) сітки типів лісорослинних умов П.С. Погребняка [1], з екологічною фігурою ялини [2] ці два показники стрімко зростають у напрямку збільшення вологості ґрунту від гігротопів 2 (свіжі) до 3 (вологі) та у напрямку збільшення родючості ґрунту від трофотопів В (бори) до D (груді) при незмінних вологих гігротопіях. Необхідно також зауважити, що всихання частіше трапляється у тих типах лісорослинних умов, у яких ялина європейська займає більшу площу.

Отже, у досліджуваному районі поширення осередків всихання ялиників визначається не стільки типами лісу, як типами лісорослинних умов. Значний їх обсяг вказує на необхідність застосування комплексу дієвих лісозахисних заходів, зменшення частки ялини у складі деревостану на найбільш небезпечних ділянках і вирощування у тих екологічних умовах, де зустрічається менша інтенсивність її всихання.

Література

1. Погребняк П.С. Основы лесной типологии. – К.: Изд-во АН УССР, 1955. – 456 с.
2. Герушинський З.Ю. Типологія лісів Українських Карпат: Навчальний посібник. – Львів: Піраміда, 1996. – 208 с.

УДК 630*15

Асист. П.Б. Хоєцький, к.с.-г.н. – УкрДЛТУ

СУЧАСНИЙ СТАН ПОПУЛЯЦІЇ ВОВКА В УКРАЇНІ

Проаналізовано стан популяції *Canis lupus L.* в Україні, чисельність якого складає понад 2500 особин. Відзначається збільшення чисельності хижаків за останній двадцятилітній період в 2,5 рази. Розглянуто негативний і позитивний вплив вовка на популяції звірів.

Modern condition of a population of the wolf (*Canis Lupus L.*) in Ukraine

State of the wolf's population in Ukraine, number of one is above 2500 individuals, is analysed. It was noted the number increasing of this prey, during last 20-year period, 2,5 times as much. The negative and positive influence of wolf on the animals population have been considered.

Вовк, як і кожна тварина, є невід'ємною складовою частиною живої природи. Існування вовка історично пов'язане з життям і сільськогосподарською діяльністю людини і тому відношення до нього подвійні: одні вважають що його, як хижака, необхідно всіма методами знищувати, інші – що його присутність в екосистемі доцільна і навіть корисна.

Люди, які заселяли Землю тисячоліття тому, не виділяли себе із навколишньої природи. Вони не бачили особливих відмінностей між собою і тваринами, вважали їх у всьому рівними собі, а дехто – навіть істотами, наділеними надприродною силою. Первісна людина була переконана, що тварини, як і люди, живуть родами, племенами, що вона сама і група, до якої вона належить, є у зв'язку з тим чи іншим видом тварин (тотемом). Сліди і пережитки тотемізму довго зберігались у багатьох народів Європи, Америки, Азії, Африки, Океанії. Серед різних представників тваринного світу, які стали тотемами, вовк займав одне із провідних місць. В індійському племені тлінкітів (північно-західне узбережжя Північної Америки), в ірокезів (жили на південний схід від Великих озер) були роди Вовка. В Туркменії вовка вважають тотемом одинадцяти родів, від вовка, за легендами вели свій родовід монголи, узбеки. Вовчицю вважали своєю прародичкою давні тюрки. В ескімосів Берінгової протоки головними тотемами були вовк, ворона, кречет.

Людина була переконана, що може розраховувати в різних життєвих ситуаціях на підтримку і захист з боку тотема. В Європі існувало багато легенд, за якими вовк виступав в ролі охоронця. Римський учений і письменник Пліній Старший (І ст.н.е.) писав, що вовча голова руйнує силу чар. Саме тому її прибивали до дверей сільських осель. Селяни Сицилії в XIX ст. тримали вовчу лапу в конюшні. Коли кінь хворів, то лапу прикладали до вуха тварини.

Вважаючи тотемну тварину своїм родичем, людина ставилася до неї з повагою, навіть до мертвої. В давніх греків існував звичай, за яким той, хто вбив вовка, повинен був влаштувати йому захоронення. Не залишали мертвого вовка якути: вони загортали його в сіно і підвішували на дерево, так за давнім способом хоронили жителів тайги. Чукчі вважали вовка надприродною істотою, сином давнього грізного божества Улуу-Тойона. Якщо вовк вполював оленя, вони його не переслідували, боячись, що інші звірі будуть мстити, знищать всіх оленів. Зображення вовка є елементом герба республіки Ічкерії.

Відносно мирне співіснування людини і вовка зберігалось тисячоліттями. Доти, доки людина не зайнялася тваринництвом і землеробством. На той час ресурси диких копитних – основної поживи вовка – значно зменшились, але в місцях їх проживання появились свійські тварини, на яких вовк і почав полювати. Інтереси тварини і людини співпали, між ними виникла ворожнеча, що призвела до інтенсивного переслідування, а в деяких регіонах і винищення звіра. В Європі найінтенсивніше вовка винищували у середньовіччя. Спершу хижак зник в най-